

III. ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE O SÚČASNOM STAVE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA DOTKNUTÉHO ÚZEMIA

Študovaná lokalita je umiestnená v k.ú. Martin - Priekopa v lokalite, ktorá je súčasťou okraja Východného priemyselného parku, severne od cesty I/18 (pozri obr. č. 1).

1 CHARAKTERISTIKA PRÍRODNÉHO PROSTREDIA

1.1 GEOMORFOLOGICKÉ POMERY

Podľa geomorfologického členenia (Mazúr, Lukniš, 1980) spadá záujmové územie do Fatransko-Tatranskej oblasti, severnej časti geomorfologického celku Turčianska kotlina a oddielu Turčianske nivy. Územie bolo vytvorené eróznou-akumulačnou činnosťou Váhu v kvartéri a holocéne, nánosmi štrkových, piesčitých a kalových sedimentov. Nadmorská výška danej oblasti je 390 m n.m.

1.2 HORNINOVÉ PROSTREDIE

1.2.1 Geologická stavba

Podľa regionálneho geologického členenia Západných Karpát sa záujmové územie nachádza v severnej časti Turčianskej kotliny. Na geologickej stavbe územia sa podieľajú sedimenty kvartéru a neogénu.

Kvartér je v študovanom území zastúpený fluviálnymi sedimentmi vyvinutými často vo forme terás zasahujúcich do aluviálnej nivy rieky Váh. Ide o hrubé piesočnaté štrky netriedené, petrograficky rôznorodé s dobre opracovaným a z časti navetrálm materiálom s pokryvnou vrstvou piesčitých až ílovito-piesčitých hĺn. Stupeň zahlinenia štrkov je premenlivý, prevažujú pomerne čisté, slabo zahlinené štrkopiesky. Priemerná veľkosť valúnov je od 5-8 cm, menej je zastúpená frakcia valúnov do 25 cm a ojedinele do 40 cm. Mocnosť kvartérnych sedimentov kolíše od 7 do 12 m a je závislá od morfológie neogénneho podložia a meandrujúcej schopnosti a aktivity Váhu.

Neogén sa člení na tri súvrstvia tzv. martinských vrstiev :

- bazálne štrky (žulový a kryštalicový materiál), vápnité zlepenice, brekcie s polohami dolomitických pieskovcov a piesčitých ílov, hrúbka dosahuje do 100m,
- sladkovodné vápence, uhoľné íly, lignit , jemné štrky s premenlivým množstvom piesočného materiálu a mocnosťou nad 1000 m,
- karbonatické a žulové štrky, dolomitické piesky, íly a slienité piesky s mocnosťou do 300 m.

1.2.2 Inžinierskogeologická charakteristika

Podľa STN 73 1001 sú jednotlivé genetické typy sedimentov, nachádzajúcich sa v záujmovom území kategorizované nasledovne:

- hliny a íly - trieda F6
- piesčité štrky s prímiesou jemnozrnnej zeminy - trieda G3
- štrky ílovité - trieda G5
- íly a piesky - trieda F8.

1.2.3 Geodynamické javy

Lokalita sa nachádza v stabilnom území aluviálnej nivy; v posudzovanom území nie je dokumentovaný výskyt geodynamických javov.

Seizmicita územia

V zmysle „Mapy seizmických oblastí“ (STN 73 0036) sa lokalita nachádza v pásme, v ktorom maximálna intenzita seizmických otrasov nepresiahne hodnotu 6° stupnice stupnice makroseizmickej intenzity MSK-64.

1.2.4 Ložiská nerastných surovín

V záujmovom území sa nenachádzajú žiadne ložiská nerastných surovín, ktoré by boli v strete s realizáciou zámeru.

1.3													

1.3 KLIMATICKÉ POMERY

Záujmové územie zaradujeme do oblasti mierne teplej, okrsku dolinového, mierne teplého a vlhkého s chladnou alebo studenou zimou, s teplotou v januári pod -3°C . Podľa klimaticko-geografických typov klímy študovanej oblasti považujeme za kotlinovú, mierne teplú s veľkou intenzitou teplôt, s priemernou teplotou v januári $-2,5^{\circ}\text{C}$ do $-5,0^{\circ}\text{C}$ a v júli $17,0 - 18,5^{\circ}\text{C}$. Priemerné ročné zrážky sa pohybujú od 600 - 800 mm.

Obdobia so snehovou pokrývkou trvajú 120-124 dní a maximálna hrúbka snehovej pokrývky dosahuje 50-75 cm. Priemerný ročný úhrn zrážok, teplota vzduchu ako i priemerné mesačné hodnoty za 30 ročné obdobie (1931-1960) sú uvedené v nasledovných tabuľkách.

Tab. 1 Priemerné mesačné a ročné hodnoty zrážok v stanici Martin

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Priem
mm	47	49	47	51	72	92	95	93	62	62	58	50	778

Priemerné ročné hodnoty za roky 1965 - 1995 sú nasledovné (SHMÚ):

Priemerný ročný úhrn zrážok: 778 mm

Priemerná ročná teplota vzduchu: $7,4^{\circ}\text{C}$

Priemerný ročný úhrn výparu: 487 mm

Tab. 2 Častosť jednotlivých smerov vetra a bezvetria v ‰ všetkých pozorovaní a priemerná rýchlosť vetra v m / s.

S	SV	V	JV	J	JZ	Z	SZ	Bezvetrie
49	174	107	85	33	119	126	248	59 ‰/00
2,2	4,0	3,6	3,3	3,4	3,8	3,3	3,1	m / s

V Turčianskej kotline sú na základe údajov SHMÚ nevhodné rozptylové podmienky emisií charakterizované veľkou početnosťou stavov bezvetria a malých rýchlostí vetra do 2 m/s – ich početnosť je až 74% týchto situácií v roku, z toho 30-34% je bezvetrie až veľmi slabý vietor do rýchlosti 1 m/s. Celková ventilovanosť Turčianskej kotliny je

slabá. Slabé prevetrávanie je znásobované častými inverznými stavmi atmosféry, ktoré zabraňujú rozptylu emisií škodlivých látok vo vyšších vrstvách atmosféry a pri ktorých sú tieto koncentrované v prízemnej vrstve ovzdušia. Inverzie sa vyskytujú hlavne vo večerných a nočných hodinách najmä na jeseň a v zime. Počet dní s inverzným stavom, pri ktorom je hrúbka inverznej vrstvy 300-400 m je v Turčianskej kotline okolo 100 dní v roku. Zhoršenie rozptylových podmienok ovplyvňuje aj nízke trvanie slnečného svitu v tejto oblasti ročne v priemere 1450 – 1550 hod. Vysoký výskyt hmiel a nízkej oblačnosti je najmä v zimnom období. Prevládajúce prúdenie vzduchu je v Turčianskej kotline v smere sever-juh.

1.4 VODA

1.4.1 Povrchové vody

Priamo cez záujmové územie nepreteká žiadny vodný tok, JZ od lokality preteká Sklabinský potok. Približne 2 km severne preteká rieka Váh, asi 4 km západne rieka Turiec.

Tab.3 Prietokové pomery na Váhu

profil	Q ₍₃₅₅₎	Q ₍₂₇₀₎	Q _(A)	Q ₍₁₎
Pod Krpeľanmi	18,87	33,11	77,82	505
Sučany	19,370	33,99	79,88	520
Dubná Skala	23,53	40,32	93,18	610

Q(A) - priemerný ročný prietok v m³/s

Q(1) - jednoročný prietok v m³ /s

Vodné plochy

Východne od posudzovanej lokality, v mieste bývalej skládky, sa nachádza menšia vodná plocha.

1.4.2 Podzemné vody

Najvýznamnejším kolektorom podzemných vôd sú práve kvartérne fluviálne sedimenty aluviálnej nivy Váhu. Tieto sedimenty majú mimoriadne priaznivé prostredie pre formovanie zásob podzemných vôd i pre ich sústredený odber a sú prevažne veľmi vysoko zvodnené. Priemerná hodnota koeficienta filtrácie sa pohybuje rádovo 10⁻³ až 10⁻⁴ m.s⁻¹. Hladina podzemnej vody sa v záujmovom území pohybuje okolo 7-8 m pod terénom. Komplex kvartérnych hornín charakterizuje napätá hladina podzemných vôd s pozitívnou alebo negatívnou úrovňou.

Smer prúdenia podzemných vôd sleduje sklon predkvartérnych sedimentov a je udávaný VJV-ZSZ smerom. Z hydrogeochemického hľadiska sa jedná o vody slabo alkalické s vyššou mineralizáciou a so zvýšeným obsahom dusičnanov.

1.4.3 Minerálne vody

Ochranné pásmo pre prírodný zdroj minerálnej stolovej vody Fatra II, vrt BJ-2, BJ-4 je stanovené vyhláškou MZ SR č. 20/2000 Z. z., ktorou sa vyhlasujú ochranné pásma prírodných liečivých zdrojov a prírodných zdrojov minerálnych stolových vôd v Martine. Ochranné pásmo II. a III. stupňa má spoločnú východnú, severnú a južnú hranicu a záujmové územie CTParku je situované v jeho severnej časti.

1.4.4 Vodohospodársky chránené územia

V riešenom území sa nenachádzajú vodohospodársky chránené územia.

1.5 PÔDA

V záujmovom území sa vyskytujú nívne pôdy vyvinuté na nekarbonátogénnych nívnych sedimentoch. Na svahoch Turčianskej kotliny budovaných horninami flyša sa najčastejšie vyskytujú hnedé pôdy často oglejené. Pôdnym typom územia záujmovej lokality a jej blízkeho okolia sú fluvizeme, pôdny druh: piesočnatohlinité pôdy, stredne až silno štrkovité (obsah štrku v povrchovom horizonte 25-50 %, hlbšie nad 50 %). Charakteristický je plytký pôdny profil (do hĺbky 0,3 m).

1.6 BIOTA

1.6.1 Flóra

Z fyto geografického hľadiska širšie záujmové územie patrí do oblasti západokarpatskej kveteny (*Carpaticum occidentale*), obvodu vnútrokarpatských kotlín (*Intracarpaticum*) a okresu Turčianska kotlina. Potenciálnu vegetáciu v tejto časti nivy Váhu predstavujú nížinné lužné lesy podzväzu *Ulmenion* Oberd. 1953, v príľahlej kotlinovej pahorkatine dubovo-hrabové lesy karpatské podzväzu *Carici pilosae-Carpinenion betuli* J. et M. Michalko ined.

Súčasný stav vegetácie oproti potenciálnej vegetácii dotknutého územia je výrazne pozmenený. Pôvodná vegetácia bola z rôznych dôvodov odstránená vplyvom poľnohospodárskej činnosti a nahradená sekundárnymi spoločenstvami – kultúrne plodiny, resp. ruderálnymi a antropogénne degradovanými rastlinnými spoločenstvami.

Pôvodné rastlinné spoločenstvá sa zachovali len ostrovčekovite a v súčasnosti plnia významné krajinnno-ekologické a stabilizačné funkcie v krajine, je nevyhnutné ich zachovanie z hľadiska ekologickej stability územia. Samotná lokalita predstavuje poľnohospodársky využívané plochy.

1.6.2 Fauna

Územie spadá regiónu:

⇒ provincia Karpaty

⇒ oblasť Západné Karpaty

⇒ obvod vnútorný

⇒ západný okrsk.

Zloženie fauny širšieho riešeného územia je výsledkom pôsobenia zložitého komplexu prírodných činiteľov a zásahov človeka. Vzhľadom na konfiguráciu terénu, v kontexte s lokálnymi podmienkami, výraznou prevahou urbanizovanej zastavanej krajiny, je súčasná fauna čo sa týka diverzity chudobná. V širšom riešenom území sa uplatňujú druhy od nížinných až po horské druhy.

V území sa uplatňujú zoocenózy:

- agrocenózy

- nelesnej stromovej a krovinnej vegetácie (parky, kroviny, líniová vegetácia rôzneho typu, záhrady),
- ľudských sídel (budovy, parky, záhrady, ruderalne spoločenstvá).

Faunu riešeného územia tvoria prevažne kozmopolitné synantropné druhy viazané na biotopy ľudských sídel.

Typické druhy: lastovička obyčajná - *Hirundo rustica*, belorítka obyčajná - *Delichon urbica*, trasochvost biely - *Motacilla alba*, žltouchvost domový - *Phoenicurus ochruros*, drozd čierny - *Turdus merula*, vrabec domový - *Passer domesticus*, jež východoeurópsky - *Erinaceus concolor*, krt obyčajný - *Talpa europaea*, podkovár malý - *Rhinolophus hipposideros*, netopier obyčajný - *Myotis myotis*, myš domová - *Mus musculus*, potkan obyčajný - *Rattus norvegicus*.

2 KRAJINA A JEJ OCHRANA

2.1 ŠTRUKTÚRA KRAJINY A VYUŽITIE ÚZEMIA

Lokalita, kde má byť realizovaný zámer, je situovaná do regiónu Turčianska kotlina - subregión Vážske podolie. Reliéf územia charakterizuje široká údolná niva rieky Váh. Územie bolo vytvorené eróznou-akumulačnou činnosťou Váhu, nánosmi štrkových, piesčitých i kalových sedimentov. Z hľadiska súčasnej štruktúry krajiny ide o človekom pozmenenú krajinu s vysokým podielom urbanizovanej mestsko-priemyselnej krajiny v pásme Martin - Priekopa - Sučany – Turany ako i poľnohospodársky využívaných plôch v nive Váhu. Scenériu záujmového územia dotvárajú existujúce podniky (Ecco, Volkswagen, Slovasfalt, EBA, Glacier).

Posudzovaný areál CTP sa nachádza v západnej časti priemyselnej zóny. Z východnej časti sem zasahujú zvyšky poľnohospodárskej krajiny, v súčasnosti však postupne ustupujúcou priemyselnej zástavbe. Dopravnú funkciu plní predovšetkým cesta I/18 a hlavná železničná trať Bratislava – Žilina – Košice.

Širšie okolie lokality tvoria panorámy pohorí Malej a Veľkej Fatry, ktoré kontrastujú s monotónnym reliéfom Turčianskej kotliny.

2.2 OCHRANA PRÍRODY A KRAJINY

2.2.1 Územná ochrana prírody

Územnou ochranou prírody sa v zmysle zákona NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny rozumie osobitná ochrana prírody a krajiny v legislatívne vymedzenom území v druhom až piatom stupni ochrany.

Do riešeného územia nezasahuje ani okrajovo žiadne veľkoplošné alebo maloplošné chránené územie, ani ich ochranné pásma.

2.2.2 Druhovú ochrana prírody

V záujmovom území nie je dokumentovaný výskyt chránených druhov rastlín ani živočíchov.

Priamo v riešenom území sa nevyskytujú biotopy flóry a fauny významné z hľadiska zachovania biotickej, habitatovej, krajinej diverzity a heterogenity, teda takých,

v ktorých sa vyskytujú chránené, vzácne a ohrozené taxóny, biotopy ohrozených a vzácných druhov nižších rastlín, stanovišťa vzácných a ohrozených rastlinných spoločenstiev, lokality s výskytom druhov a spoločenstiev na hranici alebo mimo územia svojho súvislejšieho areálu a lokality s výskytom ekologicky alebo inak (vývojovo, taxonomicky) významných druhov a spoločenstiev organizmov. Hodnotenie výskytu chránených druhov je vzhľadom na charakter využitia územia irelevantný.

2.2.3 Chránené stromy

V posudzovanom území sa **nenachádza** žiadny chránený strom.

2.3 PRVKY ÚZEMNÉHO SYSTÉMU EKOLOGICKEJ STABILITY

Prvky ÚSES sa nachádzajú mimo riešeného územia (napr. hydrický biokoridor Váhu, Turca, Sklabinského potoka).

2.4 ZRANITEL'NOSŤ VEGETÁCIE A ŽIVOČÍŠTVA A ICH BIOTOPOV

Vzhľadom na charakter posudzovanej činnosti nie je relevantná otázka zraniteľnosti bioty.

3 OBYVATEĽSTVO, JEHO AKTIVITY, INFRAŠTRUKTÚRA A KULTÚRNOHISTORICKÉ HODNOTY ÚZEMIA

3.1 OBYVATEĽSTVO

Tab.4 Vývoj počtu obyvateľov v meste Martin

Martin	1970	1975	1991	1993	1995	1998	1999	2000	2005
mesto	37 415	49 271	58 393	60 155	60 772	61 025	60 870	60 794	59 257

Zdroj: Bilancia pohybu obyvateľstva v SR podľa obcí. ŠÚ SR Bratislava, 1998, 1999, 2000. VÚC Žilinského kraja, r.1997. Sčítanie ľudu domov a bytov v okrese Martin. OO SŠÚ v Martine, r.1992. www.statistics.sk.

V rokoch 1970-1993 evidentne vzrástol počet obyvateľov v meste Martin, čo bolo spôsobené nielen prirodzeným prírastkom, integráciou blízkych obcí pod mesto, ale najmä migráciou obyvateľstva, jeho presídľovaním z vidieckych sídiel do mesta, s čím úzko súvisel rozvoj bytovej výstavby a rozvoj pracovných aktivít výrobného i nevýrobného charakteru. Od roku 1993 dochádza k zmierneniu nárastu počtu obyvateľov a od r. 1999 nastáva vo vývoji obyvateľstva obrát, kedy bol zaznamenaný už i jeho mierny pokles. Spomalený nárast počtu obyvateľov je ďalej negatívne ovplyvňovaný aj nižšou pôrodnosťou a migráciou obyvateľstva.

Tab.5 Štruktúra obyvateľstva mesta Martin podľa charakteristických vekových skupín

Rok	počet obyv.	z toho veková skladba						index vitality
		predprodukt. vek		produktívny vek		poprodukt. vek		
		počet	%	počet	%	počet	%	
1991	58 393	15 639	26,78	35 198	60,28	7 556	12,94	207,0
1999	60 870	12 089	19,86	39 292	64,55	9 489	15,59	127,4
2000	60 794	11 484	18,69	39 678	65,27	9 632	15,84	119,2
2004	59 449	9 374	15,77	31 531	53,04	10 544	17,74	88,9

Zdroj: Bilancia pohybu obyvateľstva v SR. ŠÚ SR Bratislava, 1998, 1999, 2000. Sčítanie ľudu domov a bytov v okrese Martin. OO SŠÚ v Martine, r.1992. www.statistics.sk

Pomery medzi predproduktívnou, produktívnou a poproduktívnou skupinou obyvateľstva vypovedajú o miere perspektívnosti sídelnej populácie. Zo štruktúry obyvateľstva mesta Martin podľa základných vekových skupín je zrejмый pokračujúci pokles detskej zložky ako dôsledok znižujúcej sa pôrodnosti. V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi predstavuje situácia v meste Martin zhoršenie stavu a znamená prechod od typu populácie stabilizujúcej-rastúcej (r.1991) k regresívnej (r.2004). K postupným zmenám dochádza aj vo vekovej štruktúre obyvateľstva v poproduktívnom veku, kde bol zaznamenaný vzrast podielu staršieho obyvateľstva oproti predchádzajúcim rokom.

Zamestnanosť

Podmienky zamestnanosti obyvateľov širšieho okolia vytvára samotné okresné mesto Martin, kde pracuje prevažná časť ekonomicky aktívnej časti obyvateľstva. V úrovni ekonomickej aktivity sa výrazne prejavujú väzby na hospodársku základňu ďalších miest, najmä Žiliny a Vrútok.

Obyvatelia riešeného územia sú zamestnaní predovšetkým v priemysle, službách a čiastočne aj v poľnohospodárstve.

Tab.6 Ekonomická aktivita obyvateľov (2001)

Územie	Spolu EAO	Muži	Ženy	Podiel EAO z trvale býv. obyv. v %
Martin - mesto	31 505	15 943	15 562	52,99

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001. ŠÚ SR Bratislava, 2002

Transformácia ekonomiky mala negatívny dopad na osídlenie v študovanom regióne. Charakterizoval ju úbytok pracovných príležitostí a výrazná migrácia obyvateľstva mimo okres i región. Investície v SZ časti SR v posledných rokoch priaznivo ovplyvnili vývoj zamestnanosti aj v okrese Martin. Miera evidovanej nezamestnanosti tu v decembri 2007 predstavovala 5,13 %.

Realizácia zámeru predstavuje možnosť zamestnania pre 2600 osôb dotknutého územia.

3.2 SÍDLA

Mesto Martin leží na severe Turčianskej kotliny obklopený Malou a Veľkou Fatrou, v doline rieky Turiec, neďaleko od jej ústia do rieky Váh.

V súčasnosti je Martin výrazným priemyselným centrom nadregionálneho charakteru s nadväznou širokou škálou občianskej vybavenosti a zároveň je aj významným centrom kultúry a histórie slovenského národa. Je sídlom obvodných úradov, so sústredeným školstvom, vedou, kultúrou, výrobou, službami a podnikateľskými aktivitami.

Územie okresu je bohaté na prírodné hodnoty a preto patrí medzi významné centrá cestovného ruchu a rekreácie celoštátneho významu. Špecifický prírodný rámeč (Malá a Veľká Fatra), výhodná poloha na križovatke hlavných dopravných koridorov i dobrá demografická skladba a bytový fond sú reálnym predpokladom jeho ďalšieho aktívneho vývoja v slovenskom sídelnom systéme.

Umiestnenie posudzovanej činnosti v danej lokalite, v blízkosti napojenia cestu I/18, ktorá je v území spojnicou v smere západ-východ a plánovaného diaľničného privádzajúca je preto možné považovať za optimálne.

3.3 PRIEMYSEL A SLUŽBY

Významné miesto v odvetvovej štruktúre v meste Martin prináleží najmä výrobe strojárenskej (Volkswagen Slovakia, a.s., Bratislava, nové vznikajúce firmy vo východnej priemyselnej zóne, ZVL MTK Martin), obuvníckej výrobe (ECCO Slovakia, a.s., Martin), drevospracujúcemu priemyslu (Tatra nábytkáreň, a.s. Martin), papierenskému a polygrafickému priemyslu (Neografia, a.s. Martin, Duropack Obaly, a.s. Martin), farmaceutickému priemyslu (Hoechst - Biotika, s.r.o. Martin).

Prevádzka CTP sa nachádza v jadre navrhovaného priemyselného parku, z jestvujúcich prevádzok sa západne od neho nachádza poľnohospodársky dvor bývalého štátneho majektu, kde v súčasnosti sídlia drobné prevádzky výroby a obchodu a firma Galimex, ktorá sa zaoberá podnikaním v oblasti predaja a servisu automobilov. V tejto časti je situovaný aj predaj stavebnín a sklady Neografie. Severne sa nachádza areál bývalého vojenského podniku SIM.

3.4 POĽNOHOSPODÁRSTVO A LESNÉ HOSPODÁRSTVO

Okolie skúmaného územia má už prevažne mestský charakter s dominanciou priemyslu, služieb, obchodu a dopravy. Pôvodne nosná poľnohospodárska funkcia v území sa v nadväznosti na zámer vybudovania priemyselného parku silne oslabuje.

Lesohospodárske aktivity do riešeného územia nezasahujú.

3.5 VODNÉ HOSPODÁRSTVO

Mesto Martin je zásobované pitnou vodou zo skupinového vodovodu Martin, ktorého najvýznamnejšie zdroje (Necpalský vodný zdroj, vodné zdroje v Blatnickej doline) sú lokalizované v pohorí Veľká Fatra, ktorá je nariadením vlády č. 13/1987 Zb. vyhlásená za vodohospodársky významnú oblasť.

Mesto Martin má vybudovanú jednotnú kanalizačnú sieť s vyústením do mechanicko – biologickej ČOV vo Vrútkach.

3.6 ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

Mesto Martin má v lokalite Kalnô (juhozápadná priemyselná časť mesta) vybudovanú skládku odpadov na nie nebezpečný odpad. Skládku bola vybudovaná v bývalých ťažobných priestoroch Tehelní. Prevádzkovateľom skládky je spoločnosť Brantner Fatra s.r.o., ktorá sa zaoberá aj zberom a odvozom komunálneho odpadu. Mesto Martin prostredníctvom spoločnosti Brantner Fatra zabezpečuje aj separovaný zber odpadu.

3.7 DOPRAVA

Cestná doprava

Cestné spojenie lokality s okolím je zabezpečované štátnou cestou I/18. Na túto cestu je účelovou miestnou komunikáciou – cestou III/018254 napojená aj predmetná lokalita.

Železničná doprava

Severne od lokality cca 0,85 km prechádza hlavná železničná trať Bratislava – Žilina – Košice.

3.8 INŽINIERSKE SIETE

V predmetnej lokalite sú dostupné všetky potrebné siete. Spôsob napojenia je popísaný v kapitole II a IV.

3.9 REKREÁCIA A CESTOVNÝ RUCH A SLUŽBY

V najbližšom okolí sa aktivity cestovného ruchu a rekreácie nevyskytujú. V rámci aglomerácie mesta sa nachádza stredisko horského turizmu, turistiky a zimných športov (Martinské hole). Všetky zariadenia a záujmové (cieľové) územia rekreácie a cestovného ruchu sa nachádzajú v západnej a južnej časti k.ú. mesta, respektíve priamo v meste, a teda sú situované mimo posudzovanej lokality a jej bezprostredného okolia.

3.10 KULTÚRNOHISTORICKÉ HODNOTY ÚZEMIA A ARCHEOLOGICKÉ LOKALITY ÚZEMIA

Na lokalite navrhovanej činnosti sa nevyskytujú žiadne kultúrno-historické pamiatky a nie sú známe žiadne archeologické lokality. Známe archeologické lokality a kultúrno-historické pamiatky sú lokalizované mimo posudzovanej lokality. Príde výstavbou CTParku bude potrebné napriek tomu realizovať archeologický prieskum.

4 SÚČASNÝ STAV KVALITY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

4.1 OVZDUŠIE

V priebehu 90. rokov došlo v okrese Martin k rapídному poklesu vypúšťaných znečisťujúcich látok. Dôvodom bolo zníženie výroby, zánik niektorých podnikov, prechod na ušľachtilejšie palivo – zemný plyn pri niektorých zdrojoch, vyradenie starých kotlov, modernizácia kotlov a spaľovanie nízkosírneho paliva v Martinskej teplárenskej, a.s. Naopak došlo k rastu intenzity automobilovej dopravy a množstvu vypúšťaných znečisťujúcich látok z tohto zdroja.

Významnými zdrojmi znečistenia ovzdušia v širšom území sú predovšetkým Martinská teplárenská, a.s., technologické zdroje znečisťovania ovzdušia pôsobiace v bývalom areáli ZŤS, Ecco Slovakia, MFN - spaľovňa odpadov.

V okrese Martin bolo množstvo vypúšťaných znečisťujúcich látok za posledné roky nasledovné:

Tab. 7 Množstvo vypustených emisií zo stacionárnych zdrojov znečistenia ovzdušia v okrese Martin v tonách

	TZL	SO ₂	NO _x	CO
1998	647	2577	548	1083
1999	756	2229	498	1200
2000	744	1895	563	1223

2001	525	1665	522	1113
2002	383	1574	1045	480
2003	449	1483	998	513
2004	464	1401	997	544
2005	84	1257	458	238
2006	62	895	359	195

Zdroj: Správa o kvalite ovzdušia a podiele jednotlivých zdrojov na jeho znečisťovaní v SR, 1999 - 2006

4.2 HLUK

Vysoká dopravná intenzita na ceste I/18 dáva reálny predpoklad na prekračovanie prípustnej hodnoty ekvivalentnej hladiny akustického tlaku v blízkosti komunikácie. V danom území sa však nenachádzajú „citlivé“ objekty, ku ktorým by sa zvýšená hladina hluku mohla vzťahovať. V priemyselných areáloch je totiž povolená hodnota 70 dB, ktorá je dosahovaná len v najbližších vzdialenostiach od cesty.

4.3 POVRCHOVÉ VODY

Pre danú oblasť existujú údaje o hlavnom toku Váhu, avšak ovplyvnenie riešeného územia nie je relevantné

Tab. 8 Kvalita povrchových vôd Váhu vo vybraných profiloch

Profil	rok	A	B	C	D	E	F
Pod Krpeľanmi	2005	II	II	III	II	III	II
Dubná Skala	2005	II	II	III	II	III	IV

Vysvetlivky :

- A - ukazovatele kyslíkového režimu
- B - základné chemické ukazovatele
- C - doplňujúce chemické ukazovatele
- D - ťažké kovy
- E - biologické a mikrobiologické ukazovatele
- I - najnižší stupeň znečistenia
- V - najvyšší stupeň znečistenia
- I. trieda čistoty – veľmi čistá až V. trieda čistoty – veľmi znečistená

4.4 PODZEMNÉ VODY

Priamo v území sa nevykonával žiadny monitoring kvality podzemných vôd.

Východne od lokality je pravidelne od roku 1995 je monitorované územie bývalej skládky odpadov s osobitnými podmienkami, ktorá je situovaná východne od územia východného priemyselného parku (VPP).

Východným smerom od záujmového územia 3. etapy VPP boli vykonané hydrogeologické prieskumy, ktoré sa zaoberali zhodnotením kvality podzemných vôd v lokalite skládky odpadov s osobitnými podmienkami firmy Ekopolis Martin (skládku po 1.8.2000 sa uzatvára a postupne rekultivuje). Od roku 1995 bol v blízkom a širšom okolí a v telese skládky odpadov Ekopolis zisťovaný vplyv skládky na podzemné vody. V rámci hydrogeologického prieskumu bolo vybudovaných 7 hydrogeologických vrtov (SU1-7). Vrt SU6 a SU7 sú situované na hranici katastra a tým i na okraji plánovaného VPP.

Zo zhodnotenia výsledkov vyplýva negatívny vplyv skládky na kvalitu podzemných vôd, v dôsledku vylúhovania skládkovaného materiálu, ktoré sa prejavuje nárastom koncentrácií NO_x , PO_4^{3-} , S^{2-} , NH_4^+ a vysokou hodnotou ChSK_{Mn} . Z organických

zlúčenín bola vo vyšších koncentráciách preukázaná predovšetkým prítomnosť nepolárnych extrahovateľných látok NEL.

Maximálnou intenzitou sa kontaminácia prejavuje v tesnej blízkosti skládky, ktorá je vzdialená cca 1200 m východne od územia VPP. V tesnej blízkosti skládky (toho času už nefunkčnej) podzemné vody prekračujú v ukazovateli NH_4 kvalitatívne parametre pre triedu C uvedenú v Pokyne Ministerstva pre správu a privatizáciu národného majetku SR a MŽP SR č.j. 1617/1997–min. z 15.12.1997.

Vo štvrtej zóne najvzdialenejšej od súčasnej skládky (vrty SU6, SU7), ktorá sa dotýka východného okraja VPP sa akosť podzemných vôd zlepšuje natoľko, že sú prekročené len hodnoty kategórie A pri Ba, NEL, AOX CHSK_{Cr}.

Na základe zhodnotenia 6-ročného monitoringu skládky Sučany je možné prísť k záveru, že niektoré sledované ukazovatele (sírany, dusičnany, fosforečnany, ióny draslíka, sodíka, medi a niklu) sú dlhodobo pod hranicami vyluhovateľnosti I.tr., II.tr., III.tr., ako i hranicami A,B,C metodického pokynu MSPNM SR a MŽP z 15.12.1997.

4.5 HORNINOVÉ PROSTREDIE

V dotknutom území nie sú informácie o kontaminácii horninového prostredia.

4.6 PÔDY

Súčasný stav kontaminácie pôd lokality a jej širšieho okolia je podľa výsledkov celoštátneho monitoringu pôd nasledovný: obsah kadmia sa pohybuje v blízkosti hodnoty hygienického limitu (0,3 mg/kg). Obsah chrómu je mierne nad hygienickým limitom (limit 10 mg/kg) okolo 15 mg/kg. Obsahy ostatných sledovaných prvkov sú pod hygienickým limitom.

4.7 RASTLINSTVO A ŽIVOČÍŠSTVO

Už sám charakter územia, kumulácia priemyselnej činnosti, dopravy a iné prejavy antropogénnych aktivít, nedávajú predpoklad existencie územne kvalitnej bioty.

4.8 SKLÁDKY A DEVASTOVANÉ PLOCHY

Priamo v posudzovanom území sa nevyskytujú skládky odpadu. Cca 1 km východne sa nachádza už nefunkčná skládka komunálneho odpadu, ktorej prejavy sú popísané vyššie.

4.9 ZDRAVOTNÝ STAV OBYVATEĽSTVA A CELKOVÁ KVALITA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA PRE ČLOVEKA

Zdravotný stav obyvateľstva je výsledkom pôsobenia viacerých faktorov – ekonomická a sociálna situácia, výživové návyky, životný štýl, úroveň zdravotníckej starostlivosti ako aj životné prostredie (ŽP). Vplyv znečisteného ŽP na zdravie ľudí je dosiaľ málo preskúmaný, odzrkadľuje sa však najmä v ukazovateľoch ako sú stredná dĺžka života pri narodení, celková úmrtnosť, dojčenská a novorodenecká úmrtnosť, počet rizikových tehotenstiev a počet narodených s vrodenými a vývojovými vadami, štruktúra príčin smrti, počet alergických, kardiovaskulárnych a onkologických

ochorení, stav hygienickej situácie, šírenie toxikománie, alkoholizmu a fajčenia, stav pracovnej neschopnosti a invalidity, choroby z povolania a profesionálne otravy.

Syntetickým ukazovateľom úrovne životných podmienok obyvateľstva a úmrtnostných pomerov je stredná dĺžka života, t.j. nádej na dožitie. Po roku 1991 pokles celkovej úmrtnosti, ale najmä dojčenskej a novorodeneckej sa prejavil v predĺžení strednej dĺžky života pri narodení. Nádej na dožitie pri narodení u mužov v roku 2003 dosiahla 69,76 roka a u žien prekročila už hranicu 77,62 rokov. čo predstavuje v porovnaní s rokom 2002 mierny nárast u žien a stagnujúcu úroveň u mužov. V roku 2004 stredná dĺžka pri narodení u mužov prekročila hranicu 70,29 roka a u žien 77,82 roka, čo predstavuje v porovnaní s r. 2003 mierny nárast u mužov i žien. V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi sa stredná dĺžka života pri narodení u mužov aj žien mierne zvýšila. V rámci okresov Žilinského kraja dosahuje najvyššiu strednú dĺžku života u mužov okres Tvrdošín (70,91) a u žien okres Liptovský Mikuláš (79,23 rokov). Najnižšie hodnoty boli zaznamenané u mužov v okrese Čadca (66,16) a u žien v okrese Turčianske Teplice (76,08).

Tab.9 Výber najvýznamnejších zdravotných ukazovateľov za okres Martin, Žilinský kraj a SR porovnanie v rokoch 1998 a 2002

Ukazovateľ	Okres Martin		Žilinský kraj	SR
	rok		rok	rok
	1998	2002	2002	2002
natalita v ‰	9,63	9,32	10,19	9,45
samovoľné potraty na 1000 žien vo fertilnom veku	3,69	2,38	3,33	3,28
mimomaternicové tehotenstvo na 1000 žien vo fertilnom veku	0,78	0,30	0,29	0,28
počet živonar. detí s vrodennou chybou na 10 000 živonarodených	211,3	449,6	294,5	277,1
novorodenecká úmrtnosť v ‰	3,17	5,48	4,82	4,68
dojčenská úmrtnosť v ‰	5,29	7,68	7,08	7,63
mortalita	8,06	8,36	9,02	9,58

Zdroj: Správa o stave životného prostredia Žilinského kraja k r. 2002.

K základným charakteristikám zdravotného stavu obyvateľstva, odrážajúcich ekonomické, kultúrne, životné a pracovné podmienky patrí aj mortalita. Výška ukazovateľov celkovej úmrtnosti závisí však nielen od uvedených podmienok, ale ju bezprostredne ovplyvňuje aj veková štruktúra obyvateľstva.

Mesto Martin sa v posledných rokoch zaradilo k sídlam so zhoršenou vekovou skladbou, kde napr. v roku 2004 predstavoval podiel obyvateľstva v poproduktívnom veku 17,74 %. Stárnutie populácie sa teda odráža aj v náraste úmrtnosti, ktorá sa v Žilinskom kraji v rozpätí rokov 1998 – 2002 pohybovala od 9,28 – 9,02 ‰. Najvyššia mortalita bola dosiahnutá v okrese s najstarším obyvateľstvom, a to v Turčianskych Tepliciach (13,6 ‰) a najmenšia v okrese Tvrdošín (6,89 ‰).

V úmrtnosti podľa príčin smrti, podobne ako v celej republike, tak aj v Žilinskom kraji i v okrese i meste Martin dominuje úmrtnosť na ochorenia obehovej sústavy, predovšetkým ischemické choroby srdca a nádorové ochorenia. Pri porovnávaní počtu úmrtí na uvedené ochorenia v okrese Martin v roku 2002 (viď. tabuľka nižšie) je vidieť, že v danom roku bola najväčšia úmrtnosť zaznamenaná v úmrtiach v dôsledku chorôb obehovej sústavy a nádorové ochorenia. Úmrtnosť spolu i na jednotlivé ochorenia v porovnaní so Žilinským krajom i SR vyznela za dané obdobie priaznivejšie v prospech okresu Martin.

Tab.10 Úmrtnosť obyvateľstva v roku 2002 podľa vybraných chorôb (na 100 000 obyvateľov – porovnanie)

Príčina úmrtia	Martin - okres	Žilinský kraj	SR
Choroby obehovej sústavy	459,8	481,1	521,8
Nádorové ochorenie	179,8	200,9	213,9
Choroby dýchacie ústrojenstvo	47,0	55,6	54,2
Choroby tráviacej sústavy	41,9	43,3	51,9
Vonkajšie príčiny	54,2	60,9	56,2
Spolu	836	901,8	958,1

Zdroj: UZIS 2003

V meste Martin v roku 2005 zomrelo spolu 457 obyvateľov z toho na nádorové ochorenia 108, v dôsledku chorôb obehovej sústavy 231, dýchacej sústavy 32, tráviacej sústavy 31, v dôsledku chorôb žliaz s vnútorným vylučovaním 8 a na vonkajšie príčiny 27.

V rámci SR - jeho jednotlivých sídiel, bol zaznamenaný vzostup alergických ochorení, to platí i o meste Martin, kde bol zaznamenaný v posledných rokoch nárast týchto ochorení.

Hodnotenie zdravotného stavu obyvateľov v priemere za veľké či menšie územné celky je pomerne zložitá, pretože zdravie nie je iba neprítomnosť choroby, ako sme už vyššie uviedli, zdravotný stav je výslednicou fyzického, psychického a sociálneho zdravia. Podľa viacerých zdrojov má rozhodujúci vplyv životný štýl a správanie, nasledované životným prostredím, genetickými a biologickými faktormi a zdravotníckymi službami.

Znižovanie zdravotných rizík zo životného prostredia si vyžaduje uplatňovanie nových vedeckých poznatkov a pracovných postupov so zameraním na zavádzanie metodík hodnotenia zdravotných rizík populácie vystavenej škodlivým faktorom, rozvoj environmentálnej epidemiológie a hodnotením indikátorov životného prostredia a zdravia. Množstvo jestvujúcich negatívnych vplyvov na ŽP v súčasnosti ako i aj množstvo potenciálnych rizík spôsobuje, že ochrana zdravia v našej spoločnosti zohráva čoraz významnejšiu úlohu. Predstavuje kombináciu legislatívneho a vedeckého riadenia, ako aj technologických a vzdelávacích aktivít, ktorých cieľom je garantovať, že žiadna ľudská činnosť nespôsobí vystavenie neprípustnému riziku poškodenia zdravia.